

حال خوب استاد

«**ایران:**» «حال محمدرضا شجریان خوب است» خبری کوتاه، امیدوارکننده ومسرت بخش که از سوی دکترحسن عباسی، پزشک معالج استاد آواز ایران اعلام شد. در این روزگار پرتلاطم واسترس ز!؛ روزهایی که کووید۱۹ موج سوار هر رسانه خبری و فضا‌های مجازی است و نگاه‌ها دل نگران از اعلام روزشمار مبتلایان به این ویروس ناشناخته، این خبر نوید تازه‌ای برای علاقه‌مندان حوزه موسیقی است.

بهمن ماه ۹۸ بود که استاد شجریان در بخش مراقبت‌های ویژه بیمارستان جم بستری شد. درهمان ساعت‌ها و روزهای نخست عاشقان این هنرمند بزرگ در اطراف بیمارستان گرد هم آمدند

گزارش روز

■ کارگروه مبارزه با سرقت و قاچاق فیلم‌های سینمایی به ریاست جانشین فرمانده نیروی انتظامی تشکیل شد. ■ حراجی «کریستیز» چهار اثر باستانی یونانی و رومی را به‌دلیل ادعاهایی درباره قاچاق بودن آنها از مزایده این ماه حذف کرد. این در حالی است که سال گذشته مجسمه سه‌هزارساله «توت‌عنخ‌آمون» پادشاه مصر باستان با وجود اعتراض‌های کشور مصر نسبت به دزدی بودن آن، در حراجی کریستیزلندن به فروش رفت. ■ رضا صادقی به تازگی تک آهنگ «ردپا» را با آهنگسازی مهدی ابراهیمی نژاد منتشر کرده که ناشر اثر نیز مؤسسه «آراد» است. ■ جواد خیابانی، گزارشگر فوتبال از ساخت فیلم مستند «تاریخ ورزش ایران» با بهره‌گیری از منابع سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران خبر داد.

■ بازی انیمیشن سینمایی «آخرین داستان» باهمکاری استودیو استرالیایی «بلو فیش» به شکل بین‌المللی منتشر می‌شود. بازی «فره ایزدی» از محصولات جانبی انیمیشن سینمایی «آخرین داستان» است که پیش از این در پلتفرم‌های ایرانی منتشر شده بود. این بازی با همکاری استودیو هورخش و استودیو استرالیایی «بلو فیش» با تغییرات جدیدی اوایل زمستان اسمال به‌شکل بین‌المللی منتشر می‌شود. ■ «مرغ وصله چشم» اثر ویرجینیا زاخاریه و، شاعر معاصر بلغار با ترجمه فرید ق‌می توسط انتشارات مانیانهر منتشر شد.

■ جایزه عکاسی mifa مستقر در مسکو که ریاست آن را یک ایرانی به‌نام «حسین فرمانی» به عهده دارد دو عکاس زن را به‌عنوان برگزیدگان خود در سال ۲۰۲۰ معرفی کرد. همه برندگان را می‌توان در گالری برندگان در وب سایت MIFA مشاهده کرد.

■ مجید مجیدی، محمدرضا جوادی یگانه، جعفر صانعی مقدم، مهدی جعفری، علیرضا رضاداد، نیما عباسپور، مجید بزرگ‌رئوسیدصادق موسوی با حکم حسین انتظامی به‌عنوان اعضای شورای سیاستگذاری سی‌وهفتمین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران منصوب شدند. ■ کتاب «دوران کرونا ویروس: جهان در بحران تاج پنج گرمی» نوشته محمدعلی نویدی توسط انتشارات دایره دانش منتشر شد.

■ مستند بلند «پرنده‌ها درخت را فراموش نمی‌کنند» به کارگردانی فرود عوض پور روی تئودین قرار گرفت. ■ کمیته آموزش انجمن صنفی هنرمندان شهر تهران در راستای مهارت‌افزایی، اشتغال‌زایی و کارآفرینی، دوره‌های تخصصی آموزشی تابستانه خود را با حضور استادان مجرب، با سر فصل‌های مختلف در حوزه بازیگری، کارگردانی، مهارت‌های نوپس‌ی و عکاسی در هشت جلسه سه ساعته برگزار می‌کند. ■ فرمهر منجزی از ترجمه و انتشار مجموعه‌های «کتابدار دوست داشتنی‌ما» و «بچه هیولا» برای کودکان خبر داد.

و گره بر زلف یار زدند و با زمزمه آثار او، میناقی دوباره با «سرای امید» تازه کردند... نزدیک به ۲۰ سال است محمدرضا شجریان به سرطان کلیه مبتلا است، بیماری که به گفته او سال‌ها از آشنایی و دوستی این میهمان ناخوانده می‌گذرد و در این مدت زمان حال ناخوش او را بدتر و بدتر می‌کند، تا آنجا که اواخر سال گذشته با تصمیم و دستور پزشک ایشان نزدیک به دو ماه در بیمارستان بستری شد و سرانجام ۵ فروردین ماه با مساعد شدن شرایط قلبی و ریوی و همچنین نامناسب بودن فضاهای درمانی به دلیل شیوع ویروس کرونا از بیمارستان مرخص و مابقی اقدامات درمانی شان در منزل انجام گرفت. دکتر حسن عباسی

علی اصغر شاهرزیدی خواننده موسیقی ایرانی در گفت‌وگو با «ایران» از سال‌ها آشنایی و خاطراتش با جلیل شهناز گفت

زخمه‌های شهناز بر تار

ندا سیجانی

خبرنگار

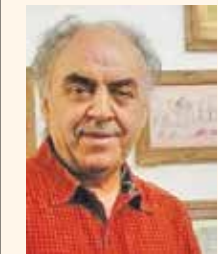
۷ سال از درگذشت جلیل شهناز، شهنواز تار ایران می‌گذرد،(۲۷ خرداد۱۳۹۲) نوازنده شناخته شده‌ای که نام وهنرش در تاریخ موسیقی ایران به ثبت رسیده است.استاد جلیل شهنازمتولد شهرافشان، مهد ساز و آواز و زادگاه بزرگانی چون نایب اسدالله اصفهانی، تاج اصفهانی، حسن کسایی و... بود و همین امرسبب شد از کودکی آشنا وعلاقهمند به موسیقی شود، بویژه آنکه خانواده هنردوست او در ادامه این تصمیم و مسیر بی‌تأثیر نبوده‌اند. زنده‌یاد شهناز طی سال‌ها فعالیت هنری خود اجراها و کنسرت‌های بسیاری در داخل و خارج از ایران برگزار کرد، همچنین آثار ماندگاری چه در تکنوازی و چه در گروه‌نوازی با هنرمندان شناخته شده‌ای همچون فرامرز پایور، حبیب‌الله بدیعی، پرویز یاحقی، همایون خرم، علی تجویدی، امیرناصرافتخاح، جهانگیرملک، حسن کسایی، تاج اصفهانی، ادیب خوانساری، محمودی خوانساری، عبدالوهاب شهیدی، اکبر گلیگانی، حسین خواجه امیری، محمدرضا شجریان، شهرام ناظری، حسن زیرک، علی اصغر شاهزیدی، طباطبایی و محمد اصفهانی داشته و آثار جاویدانی از آن روزگار به یادگار مانده است. این هنرمند علاوه بر چیره‌دستی در نوازندگی تار در نواختن سازهایی چون ویولن، سنتور و تنبک و آواز سه‌تار نیز تبحر داشت. علی اصغر شاهزیدی خواننده و مدرس آواز ایرانی، جلیل شهناز را «خداوندگارتار» لقب می‌دهد و می‌گوید ارتباط و دوستی من با این استاد بزرگ به ۴۱ سال پیش برمی‌گردد. شاهزیدی مدرس مکتب آوازی اصفهان و از شاگردان استاد جلال‌الدین تاج اصفهانی است.

■ **ضلع مثلث موسیقی ایران** او در گفت‌وگو با «ایران» گفت: آشنایی و ارتباطم با بزرگانی چون

جلیل شهناز و حسن کسایی بواسطه استادم تاج اصفهانی بوده است و سرانجام این دوستی تنگاتنگ و همکاری با آقای شهناز، اجراهای خصوصی و آلبوم‌هایی چون «چرخ گردون» و «سروش آسمانی» است که سال‌ها پیش منتشر شد. البته همکاری‌های بسیار دیگری هم بوده که اغلب در محافل خصوصی است و جمع‌آوری نشده و تصمیم دارم اگر فرصتی پیش آید این کارها را در یک آلبوم منتشر کنم.

اوافزود: جلیل شهناز در خانواده‌ای اهل موسیقی متولد شده و از همان دوران کودکی با صدای ساز پدر، برادر و پسرعمه خود (سارنگ نوازنده کمانچه) آشنا بود. نکته دیگر تفاوت شیوه نوازندگی هنرمندان مکتب اصفهان با دیگر مکتاب موسیقی ایرانی است. این خواننده به بیان خاطراتی از روزگار زندگی و آموختن از محضر این استاد بزرگ اشاره کرده و گفت: جلیل شهناز سال‌ها در تهران زندگی می‌کرد و هرگاه به اصفهان سفر می‌کرد به منزل ما می‌آمدند و من نیز زمانی که به تهران می‌رفتم اغلب در منزل ایشان بومدم و توقیف وسعداتی برای من بود که با چنین خداوندگار موسیقی آشنا شدم. البته فراموش نکنیم ۲۵ خرداد ماه نیز سالروز درگذشت استاد حسن کسایی نوازنده پیشکسوت ساز نی بود. این دوستاره تابناک آسمان هنرهستند و در کنار زنده‌یاد تاج اصفهانی سه ضلع مثلث موسیقی ایران را تشکیل می‌دهند که نبود هر ضلع از این مثلث کاملاً محسوس است به این علت که هر سه برخاسته از مکتب آوازی و سازی اصفهان بوده‌اند. ناگفته نماند آقایان جلیل شهناز و حسن کسایی سال‌ها در محضر تاج اصفهانی تلمذ کرده‌اند. به یاد دارم آقای کسایی تعریف می‌کرد هرگاه آقای تاج به منزل ما می‌آمد مرا روی شانه‌های خود می‌گذاشت و من آواز می‌خواندم. البته آن زمان حدوداً سهار سال سن داشتم و آقای تاج ۳۳ سال از من بزرگتر بود.

او خداوند بود و ما بنده...

هنرمند باید عاشق هنر و کارش باشد و در کنار آن مردم را دوست بدارد. در گذشته هنرمندان ما اگر آهنگی می‌ساختند یا برنامه‌ساز و آوازی در رادیو داشتند برای پول و مادیات نبود، چیزی که متأسفانه امروزه مرسوم شده است دلیل ماندگاری آثار بزرگان در موسیقی ایران همین استغنا است.

متأسفانه در این سال‌ها بویژه سال‌های ابتدایی انقلاب دوستان و همکاران آقای جلیل شهناز جفای بسیاری در حق این نوازنده بزرگ کردند، این دوستان برای آنکه رقیبی نداشته باشند و کارها را به تنهایی انجام بدهند یک عده را خانه‌نشین کردند. و در پایان چه زیبا انوری می‌گوید: «او نه استاد بود و ما شاگرد او خداوند بود و ما بنده...»

■ **هنرمندی منحصربه‌فرد**

به گفته شاهرزیدی: «با نگاه به آثار گذشتگان و از زمان ثبت و ضبط آثار موسیقی، نوازندگان و خوانندگان بسیاری در عرصه موسیقی بوده‌اند که هرکدام بخشی از تاریخ موسیقی ایران هستند، بزرگانی چون علی اکبرخان فراهانی و آقا حسینقلی، فرزندان

علی اصغر شاهرزیدی خواننده موسیقی ایرانی در گفت‌وگو با «ایران» از سال‌ها آشنایی و خاطراتش با جلیل شهناز گفت

در موسیقی زده است. سونوریت‌ه ساز آقای شهناز با هیچ صدای تاری شباهت و مطابقت ندارد و یک صدای خاص و منحصربه فرد است. در تکنوازی و بداهه‌نوازی کارهایی انجام داده‌اند که با اطمینان می‌توان گفت شاید به ندرت دیده و شنیده باشیم. همنوازی و دوتوازی‌های این دو ستاره تابناک (جلیل شهناز و حسن کسایی) زیانزد خاص وعام است و در این روزگار غریب دیگر نظیر هنرمندان بزرگی چون این دو نخواهد آمد.»

■ **شان هنر به اخلاق و کردار است**

شاهرزیدی در پاسخ به این سؤال که چرا به گفته آقای شجریان پس از جلیل شهناز باید دفتر تار ایران بسته شود، گفت: این صحبت را ابتدا پرویز یاحقی در یک محفل خصوصی گفته است. در مجلسی آقای شهناز گرم نوازندگی تار بود، آنچنان که آقای یاحقی تحت تأثیر این نواختن قرار می‌گیرد و می‌پرسد استاد در چه دستگاهی این ساز را نواختید و آقای شهناز پاسخ می‌دهد «شور و دشت» و در ادامه آقای یاحقی می‌گوید: «آقای شهناز برای همیشه دفتر تار را بست». تعریف دیگری هم از آقای یاحقی بیان شده است. آقای یاحقی چند سال پیش به اصفهان آمده بود و در منزل یکی از دوستانم به‌نام حسن باقری بودند، آن روز آقای بیژن ترقی شاعر و ترانه‌سرای بزرگ هم حضور داشت. آقای باقری از استاد یاحقی سؤال کرد آن دوران که در رادیو با دیگر هنرمندان همنوازی می‌کردید، احساس‌تان نسبت به یکدیگر چه بود و آقای یاحقی پاسخ می‌دهد وقتی ساز می‌نواختم همه اسیر من بودند اما هرگاه که با شهناز ساز می‌نواختم مانند گنجشک‌ها در پنجه شهباز قرار می‌گرفتم. این صحبت ایشان درس بزرگی برای همه ما هنرمندان است تا از کبر، غرور و خودخواهی دوری کنیم و به نیت از دیگران نام ببریم و بدانیم و بیاموزیم که استعداد و تبحر در خوانندگی و نوازندگی بخشی از هنر است و اخلاق و کردار و مردمداری هم باید در یک هنرمند رعایت شود تا هنر او جلوه کند.

پیام رئیس جمهوری در پی درگذشت محمد علی کشاورز

ایفاگر نقش‌های ماندگاری که فراموش شدنی نیست

«**ایران:**» درگذشت محمدعلی کشاورز از آن دست خبرهایی بود که کمتر کسی دلش می‌خواست باور کند، حتی با وجود اطلاع از بستری شدنش در بیمارستان یا مدت‌ها دست و پنجه نرم کردنش با بیماری. حجم قابل توجه پیام‌ها تسلیتی که در فضای مجازی خودنمایی می‌کنند هم صدیقی بر همین گفته است که در راس آنها می‌توان به انتشار پیامی از سوی رئیس جمهوری اشاره کرد؛ در پیام حسن روحانی آمده: «این هنرمند برجسته و چهره فرهیخته فرهنگ و هنر کشورمان با ایفای نقش‌های ماندگار در صحنه‌های گوناگون تئاتر، تلویزیون و سینما، یاد و خاطره‌ای فراموش نشدنی در دفتر زربین هنر ایران برجا گذاشت.»

■ **یکی از ارکان اساسی بازیگری کشورمان بود**

از نکات قابل توجه درباره این پیام‌ها تنوعی است که چه به لحاظ نویسندگان و چه از نظر محتوای آنها دیده می‌شود؛ از ذکر خاطراتی درباره همکاری‌های مشترک تئاتری، سینمایی و حتی تلویزیونی با زنده یاد کشاورز گرفته تا اشاره به جایگاه هنری این هنرمند کشورمان و حتی احساس وظیفه مسئولان فرهنگی- کشوری که آنها هم در غم این فقدان چیزی بگویند.

از میان اهالی هنر، شاید بهتر باشد قبل از همه به سراغ نوشته علی نصیریان برویم، تنها هنرمند باقی مانده از آن جمع مشهور پنج نفره بازیگران پیشکسوت ماندگار کشورمان که یار قدیمی اش را از دست داده، او گفته: «کشاورز یک جهان خاطره تئاتری و سینمایی از خود به

یادگار گذاشته است. یک دوست و همراه را از دست داده ام، به خانواده او و جامعه هنری تسلیت می‌گویم، برایم باورش سخت است که دیگر کشاورز را در جمعمان نداریم.»

اما پرویز پورحسینی یکی از آنهایی است که از سابقه همکاری‌هایشان گفته، در بخشی از یادداشت این هنرمند آمده: «آقای کشاورز یکی از ارکان اساسی بازیگری بود. تأثیر ایشان بر صحنه نمایش این سرزمین، انکار ناشدنی است. وقتی با ایشان همبازی بودی، احساس می‌کردی که به ستون محکمی روی صحنه تکیه کرده‌ای. آقای کشاورز جزو چند بازیگر پیشکسوت هنر نمایش ایران زمین بود.»

از جمله نکات مشترک در اغلب این یادداشت‌ها می‌توان به جایگاه رفیعی اشاره کرد که اهالی فرهنگ و هنر برای کشاورز در بازیگری قائل هستند و اینکه امثال او بودند که به هنر نمایش اعتبار بخشیدند. حتی حمید جبلی که به قول همکاران رسانه‌ای چندان دست و دلش به یادداشت یادبود نمی‌رود هم درباره کشاورز گفته و حتی گلایه کرده که آخر این چه وقت رفتن بودا در بخشی از یادداشت او آمده: «استاد کشاورز حداقل می‌گذاشتی این ویروس عالم‌سوز تمام شود. حداقل می‌توانستیم به آن دنیا بدرقه‌ات کنیم. چرا اینقدر مظلوم و تنها؟ کاش می‌شد همه با هم گریه کنیم. نه برای تو که حتماً جای بهتری می‌روی. برای خودمان که رفیقی و استادی را از دست دادیم. خلاصه که کار خوبی نکردی.»

■ **در نقش‌هایی که به او محول می‌شد نمونه بود**

امین تارخ هم ضمن تأکید بر اینکه اهل هنر با یادگارهایی که بر جای می‌گذارند همیشه زنده هستند گفته: «درگذشت محمدعلی کشاورز و فقدان این نسل بزرگ بازیگران سینما، تئاتر و تلویزیون ایران، غمی بزرگ است». رضا بابک که از او با عنوان عالیجناب محمد علی کشاورز یاد کرده گفته: «استاد عزیزمان محمد علی کشاورز در نقش‌هایی که به ایشان محول می‌شد، نمونه بود و در قالب شخصیت‌های گوناگون، بی‌نظیر بود چه در ارائه شخصیت‌های ایرانی و چه در آفرینش کاراکترهای فرنگی.»

گفته‌های محمد متوسلانی اما بیشتر بر ویژگی‌های اخلاقی زنده یاد کشاورز متمرکز شده که در آن آمده: «آقای کشاورز انسانی عاری از تکلف بود و هیچگاه تفاوتی بین خودش و دیگران احساس نمی‌کرد، خودش را از مردم می‌دانست و بسیار درویش مسلک و خاکی بود. رفتار و شخصیت ایشان هیچگاه کسی را ناراحت نمی‌کرد و شخصیت محبوبی داشت.»

اما از میان مسئولان و مدیران ارگان‌های فرهنگی که از فقدان این هنرمند کشورمان گفته‌اند می‌توان به شورای مرکزی کانون کارگردانان سینما، مدیر کل هنرهای نمایشی، دبیرکل کمیسیون ملی یونسکو، مدیر مجموعه تئاتر شهر، مدیرعامل خانه هنرمندان ایران، مدیر تماشاخانه «سنگلج»، مدیرعامل مؤسسه تصویر شهر، رئیس صدا و سیما، مدیرعامل بنیاد سینمایی فارابی و دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی اشاره کرد که هر یک پیام‌های جداگانه‌ای منتشر کرده‌اند. حسین انتظامی، رئیس سازمان سینمایی هم تأکید کرده:

«ترجیع‌بند زندگی هنری مرحوم کشاورز و مؤلفه مشترک نقش‌های ماندگار و متنوع او در فیلم‌های سینمایی و سریال‌های تلویزیونی، مردمی بودن و الهام گرفتن از مسائل مردمان روزگار خویش بود.» البته برخی وزرای دولت هم ازغم فقدان این هنرمند کشورمان گفته اند؛ همچون وزیر ورزش و جوانان که گفته: «کشاورز چهره بی‌بدیل در هنر بود که کوشش تاریخ بر یاد خواهیم داشت. پس این هم‌رسانی عظیمی مواجه می‌کند.» وزیر آموزش و پرورش هم از او با عنوان هنرمندی خلاق یاد کرده، رئیس مجلس شورای اسلامی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سخنگوی وزارت امور خارجه هم از دیگر مسئولانی هستند که پیام تسلیت منتشر کرده‌اند.

از آنجایی که اوضاع و احوال حاکم بر این روزهای جهان منجر به بروز محدودیت‌هایی در برگزاری مراسم مختلف از جمله مراسم یادبود شده، روز گذشته تعداد انگشت شماری از اهالی فرهنگ و هنر برای ابراز همدردی راهی منزل زنده یاد محمدعلی کشاورز شدند که علی نصیریان، اسماعیل شنگله و علیرضا تابش از جمله آنها بودند.